

ko pastoralnej. Okazuje się, iż teologia pastoralna, zwana także praktyczną, wkracza na teren różnych innych przedmiotów wiedzy. Z drugiej strony, każdy z przedmiotów poszukuje dróg transponowania swych osiągnięć

ku praktyce, w czym niezwykle pomocna jest teologia pastoralna. Zeszyt przyda się każdemu studiującemu, który chce wykroczyć poza minimum ratio studiorum.

Ks. Maciej Ostrowski (PAT)

„Peregrinus Cracoviensis” nr 14/2003, 232 strony

Istniejący w Instytucie Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Jagiellońskiego od roku 1994 Zakład Geografii Religii – którego promotorem jest wybitny znawca zagadnień pątnictwa, prof. A. Jackowski – wydaje od 1995 roku swój periodyk „Peregrinus Cracoviensis” Redakto-ry zeszytu 14, zatytułowanego „Skałka – Sanktuarium i Panteon Narodu. 750 lecie kanonizacji św. Stanisława Biskupa i Męczennika”, chcą włączyć się w obchody jubileuszowego roku krakowskiego biskupa. Kierując się założeniem serii, koncentrującej się na problematyce pielgrzymowania i turystyki religijnej, skupiają się na jednym ze znanych ośrodków pielgrzymkowych związanych z historią śmierci Męczennika, kościele – sanktuarium w Krakowie na Skałce. Powyższe założenia wpłynęły na konstrukcję treści czternastego zeszytu. Można w nim znaleźć trzy grupy artykułów związanych ze sobą jedną ideą. Pierwsza dotyczy postaci św. Stanisława i jego duchowego dziedzictwa, stojącej u początków ukształ-

towania się skałecznego sanktuarium. Druga koncentruje się na skałecznym kompleksie budowli, stanowiącym perłę polskiej kultury. Trzecia rysuje niejako szersze tło zarówno kultu Świętego Biskupa, jak i konkretnego, wybranego ośrodka. Tego rodzaju układ pozwala na wielostronność ujęcia problemu. Postępuje niejako od jego jądra (życie i działalność św. Stanisława) ku kolejnym implikacjom (rozwój kultu św. Stanisława, zwłaszcza w miejscu męczeństwa, wpływ na kulturę, historię itd.).

Do pierwszej grupy można zaliczyć artykuł o J. Mazura, paulina, wykładowcy PAT i KUL, „Skałka na przełomie tysiącleci” Stanowi on obok redakcyjnych wstępów obszerniejsze wprowadzenie w tematykę zeszytu. Opisuje dzieje sanktuarium, najważniejsze pamiątki, a zwłaszcza jego religijne funkcjonowanie, w których zapisało się dziedzictwo duchowe św. Stanisława. Badacz kultury S. Dziedzic pisze o roli św. Stanisława w kształtowaniu się świadomości narodowej Polaków, jego wpływie na pol-

ską kulturę, szczególnie poprzez pryzmat kształtującego się historycznie sanktuarium na Skałce. Z kolei artykuł rektora Skałki o. A. Napiórkowskiego koncentruje się na ukazaniu, jak wielka postać Biskupa Krakowskiego poprzez swą świętość przyczyniała się do kształtowania kościelnego życia i integrowania kościelnej wspólnoty. Artykuł ten, wraz z kolejnym o. A. Chrapkowskiego, paulina, wykładowcy PAT, objaśnia problematykę wynoszenia na ołtarze świętych, którzy mają następnie stawać się wybitnymi przykładami dla rozwoju religijnego i moralnego życia. Znany badacz Krakowa M. Rożek poszerza temat, ukazując, iż Skałka stała się sanktuarium zarówno w religijnym jak i narodowym znaczeniu. Nie tylko postać patrona Polski, ale także wybitne dla historii i polskiej kultury osoby znalazły tu miejsce wiecznego spoczynku. Tak ośrodek stał się punktem integracji państwowej i budzenia patriotyzmu. W tym kontekście można postrzegać artykuł innego paulina, zarazem docenta UJ, o. L. Kaszowskiego, dotyczący Wincentego Pola, który jako wybitny geograf znalazł miejsce swego spoczynku w panteonie narodowym na Skałce, dołączając do szeregu postaci zasłużonych w tworzeniu polskiej kultury.

Drugi blok tematyczny koncentruje się na materialnych pamiątkach Skałki, które jednak mają głęboką wewnętrzną wymowę. I tak Ś. Lenartowicz, z Muzeum Narodowego w Krakowie, pisze o historii samego kościoła na Skałce, o jego architekturze i wyposażeniu. Kurator zbiorów sztuki

z Jasnej Góry, o. J. Golonka, pogłębia problem, w interesujący sposób objaśniając symbolikę wnętrza świątyni. Ukazuje, iż ma ona istotne znaczenie dla sprawowanego tam kultu, a także dla obrazowego przekazywania prawd wiary. Do tej grupy można zaliczyć artykuł J. Kuliga, z Akademii Muzycznej w Krakowie, w szczegółowy sposób opisujący historię i konstrukcję organów w skałecznym kościele, oraz rolę tego instrumentu w pielęgnowaniu muzycznej kultury. Na innym szczegółowym problemie skupia się J. Żmudziński, z fundacji „Pro Patria” na Jasnej Górze. Mianowicie, w drobiazgowy sposób analizuje on bogactwo wotów składanych w sanktuarium na Skałce. Są one znamienne ze względu na swój kunszt, bogactwo, historię, ale także przez to, iż odzwierciedlają wielkie bogactwo duchowych wydarzeń, które miały miejsce wokół ośrodka.

Kolejny blok tematów wychodzi niejako poza Skałkę i ukazuje promieniowanie tegoż ośrodka, a przede wszystkim osoby św. Stanisława. F. Mróz z Zakładu Geografii Religii UJ ukazuje geograficzne rozszerzanie się kultu św. Stanisława w Polsce, wymieniając sanktuaria, kościoły, parafie i inne miejsca świadczące o jego dynamice. Artykuły J. Kilańczyk-Zięby oraz I. Soljan, z tegoż samego Zakładu, prezentują Skałkę wśród innych świętych ośrodków miasta Krakowa. Kult św. Stanisława i pielgrzymowanie do miejsc z nim związanych wpisało się w szerszy nurt kultu krakowskich świętych, tworząc swoje szlaki, zwyczaje i przewodniki. Ks. A. Zwo-

liński z PAT, snuje refleksje na temat rycerza Radwana i jego podkrakowskiej wioski Radwanowice. Tenże rycerz miał prawdopodobnie związek z zabójstwem dokonany na krakowskim biskupie, a w Radwanowicach przechowywana jest pamięć o tragicznych wydarzeniach.

Zwrócić należy uwagę, iż zeszyt stanowi bardzo dobry przykład współpracy specjalistów różnych dziedzin. Wielu gałęziom nauki grozi dziś specjalizacja posunięta niekiedy do takiego stopnia, iż fachowcy zamykają się niejako we własnym getcie, a ich wypowiedzi stają się niezrozumiałe dla innych. Następuje poniekąd atomizacja wiedzy połączona z brakiem całościowej, zintegrowanej wizji świata. Niedostatek porozumienia między przedstawicielami różnych nauk owocuje negatywnymi skutkami, między innymi w postaci braku właściwego i pełnego rozumienia egzystencji samego człowieka i budowanej przez niego kultury. Wydaje się, iż kolejny zeszyt „Peregrinus Cracoviensis” robi tu właściwy krok we właściwym kierunku. Pozwala na wypowiedzi specjalistów z różnych dziedzin: teologii, geografii, nauk o kulturze, historii. Głosy te pozwalają na różnopłaszczyznowe, wieloaspektowe ujęcie w gruncie rzeczy tego samego problemu. W tym konkretnym wypadku – cha-

rakteryzując oczywiście problem bardzo skrótowo – dobrze dobrany zestaw artykułów pokazuje jak konkretna osoba człowieka – św. Stanisława – wybitnego przedstawiciela Kościoła i chrześcijanina wpłynęła na kształt historii polskiego narodu, jego kultury duchowej i materialnej. Jak kult rozwijający się w sferze religijnej implikował rozwój wartości w sferze zwanej świecką. Ostatecznie wiedzie to do konkluzji, iż nie można zrozumieć dziejów narodu, dziejów jego kultury bez sięgnięcia także do chrześcijańskich korzeni.

Autorów artykułów cechuje wysoka kompetencja. Świadczą o tym między innymi liczne odwoływanie się do źródeł, ogromna ilość przytaczanych faktów i szczegółów. Są więc oni doskonałymi znawcami swych dziedzin. Przy całej głębi naukowej posiadają umiejętność popularyzowania wiedzy. Ich język i sposób prezentacji zagadnień nie jest zrozumiały li tylko dla wąskiej grupy specjalistów. Teksty czyta się łatwo. Mogą je odebrać także osoby słabiej zorientowane w materii.

Trzeba zwrócić uwagę na wysoki poziom ilustracyjny i techniczny zeszytu. Liczne, barwne zdjęcia, rysunki, tabele i wykresy, przejrzysty druk z nagłówkami stron sprawiają, iż wydawnictwo odbiera się z satysfakcją.

Ks. Maciej Ostrowski (PAT)